

στο μικροσκόπιο...

ΣΤΗ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ

Οι μεγάλες ευθύνες του Ελευθερίου Βενιζέλου

Γράφει ο **Αντώνης Καρκαγιαννης**

Ποιες ήταν οι ευθύνες του Ελευθερίου Βενιζέλου για τη Μικρασιατική εκστρατεία και, τελικά, για την καταστροφή; Ο «Κόσμος» αρχίζει σήμερα την δημοσίευση τριών άρθρων γύρω από αυτό το ερώτημα που απασχολεί τους Έλληνες επί ακριβώς 90 χρόνια και ολοκληρωτική απάντηση, σαφή και χωρίς περιστροφές, δεν δώσαμε ή δεν τολμήσαμε να δώσουμε.

Ο Ελευθέριος Βενιζέλος κυριάρχησε στην ταραχώδη πολιτική ζωή της χώρας και μετά την καταστροφή, επί δέκα και πλέον έτη, σαν ο ελληνικός λαός και ιδιαίτερα οι εξαθλιωμένοι πρόσφυγες της Μικράς Ασίας, του Πόντου και της Ανατολικής Θράκης να είχαν παρακάμψει το ερώτημα και να τον είχαν απαλλάξει από κάθε ευθύνη.

Γιατί τα θυμήθηκα τώρα αυτά. Πρώτον, γιατί σήμερα συμπληρώνονται ακριβώς 90 χρόνια από το μοιραίο μεσημέρι της 6ης Μαΐου 1919, όταν ο Ελευθέριος Βενιζέλος, πρωθυπουργός τότε της Ελλάδας, έλαβε, στο Παρίσι όπου βρισκόταν, επείγον τηλεφωνικό μήνυμα του Λόυτ Τζωρτζ, πρωθυπουργού τότε της Μεγάλης Βρετανίας και ενός από την ισχυρή Τριανδρία της νικηφόρου Αντάντ (Κλεμανσώ, Λόυτ Τζωρτζ και Ουίλσον). Υστερα από λίγο συνάντησε τον Αγγλο πρωθυπουργό, ακριβώς στις 14.45, ο οποίος αμέσως τον ρώτησε: «Έχετε διαθέσιμο στρατό;». «Έχουμεν», απάντησε ο

Βενιζέλος, «αλλά περί τίνος πρόκειται;» «Αποφασίσαμεν σήμερα μετά του προέδρου (των ΗΠΑ) Ουίλσον και του κ. Κλεμανσώ, ότι δέον να καταλάβετε την Σμύρνην». Χωρίς να το σκεφθεί ο Βενιζέλος, χωρίς να ζητήσει διευκρινίσεις για το ακριβές περιεχόμενο και τη σκοπιμότητα της τολμηρής πρότασης και χωρίς να συμβουλευθεί κανέναν, ούτε καν τη στρατιωτική ηγεσία, απάντησε με ενθουσιασμό: «Είμαστε πανέτοιμοι». Δύο εβδομάδες μετά, μια ελληνική μεραρχία αποβιβαζόταν στη Σμύρνη, όπου έγινε ενθουσιωδώς δεκτή. Ετσι, τόσο γρήγορα (επιτρέψτε μου, τόσο απερίσκεπτα) άρχισε η μεγαλύτερη περιπέτεια της νεότερης Ελλάδας.

Αυτά και άλλα πολλά μάς τα υπενθυμίζει ένα ολιγοσέλιδο βιβλίο του ακαδημαϊκού Κωνσταντίνου Σβολόπουλου, που εκδόθηκε τον περασμένο Φεβρουάριο από την εκδοτική εταιρεία Ικαρος. Μένω με την εντύπωση ότι η έκδοση τελεί υπό την αιγίδα του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών και Μελετών «Ελευθέριος Βενιζέλος» και το προλογίζει ο γενικός διευθυντής του Νικόλαος Παπαδάκης.

Έχει ιδιαίτερη σημασία ο τίτλος του βιβλίου: «Η Απόφαση για την Επέκταση της Ελληνικής Κυριαρχίας στη Μικρά Ασία». Επί 90 χρόνια καλλιεργείται ουσιαδής ασάφεια όσον αφορά τον σκοπό της ελληνικής στρατιωτικής παρουσίας στη Μικρά Ασία, αν ήταν για να διασφαλίσει δυναμικά τα δικαιώματα των εκεί Ελλήνων χριστιανών ή αν ήταν αφαίρεση εδάφους από ξένη επικράτεια και επέκταση σε αυτό

της ελληνικής κυριαρχίας. Η απάντηση του Κωνσταντίνου Σβολόπουλου με τον τίτλο του βιβλίου είναι σαφής: Ήταν απόσπαση εδάφους και επέκταση σε αυτό της ελληνικής κυριαρχίας, όπως συνέβη στην Ηπειρο, τη Μακεδονία και τη Θράκη μετά τον πρώτο και τον δεύτερο Βαλκανικό Πόλεμο.

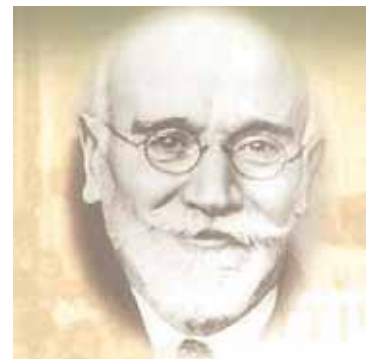
Ασάφεια χαρακτηρίζει και τον ίδιο τον Ελευθέριο Βενιζέλο, αν κρίνουμε από τη ρητορεία του εκείνων των ημερών, στοιχεία της οποίας παραθέτει ο Κ. Σβολόπουλος. Τον απασχολούν τα ανθρώπινα δικαιώματα των Ελλήνων χριστιανών της Μικράς Ασίας, αλλά δεν κρύβει την πεποίθησή του ότι αυτά διασφαλίζονται μόνο με την επέκταση της ελληνικής κυριαρχίας.

Πιο μεγάλη σημασία έχει αν η ίδια ασάφεια χαρακτηρίζει την «εντολή» των Τριών Μεγάλων της νικηφόρου Αντάντ. Εκεί τα πράγματα είναι πιο μπερδεμένα. Μεταξύ τους μιλούσαν για την αναπόφευκτη διάλυση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και την εξασφάλιση «ζωνών επιρροής» στο υπό διαμόρφωση καθεστώς της Μέσης Ανατολής. Από πουθενά δεν προκύπτει σαφώς ότι η «εντολή» των Τριών είχε την έννοια της επέκτασης της ελληνικής κυριαρχίας σε έδαφος άλλης επικράτειας. Ως ένα σημείο ανέχθηκαν την ελληνική επέμβαση για να εξισορροπήσουν τις διεκδικήσεις της Ιταλίας και της Γαλλίας και κυρίως για να αντιμετωπίσουν στρατιωτικά το κίνημα του Μουσταφά Κεμάλ, άσπονδον εχθρού της υποχείριας σ' αυτούς σουλτανικής κυβέρνησης. Όταν διαπίστωσαν ότι πολιτικά και στρατιωτικά κυ-

ρίαρχος ήταν ο Κεμάλ, εγκατέλειψαν στη μοιραία τύχη τους τους Έλληνες και τις πομπώδεις διακηρύξεις περί ανθρωπίνων δικαιωμάτων και αυτοδιάθεσης των εθνοτήτων.

Σήμερα μας φαίνεται απίστευτο πώς ένας τόσο ευφυής πολιτικός, ο Ελευθέριος Βενιζέλος, έπεσε (επιτρέψτε μου, τόσο απερίσκεπτα) σε μια τέτοια παγίδα Προχείρως θα μπορούσε κανείς να πει ότι είχε «καβαλήσει το καλάμι» (το παθαίνουν ακόμα και οι ευφυείς πολιτικοί) από τις μεγάλες επιτυχίες του πρώτου και δεύτερου Βαλκανικού Πολέμου. Μια πιο σοβαρή απάντηση θα απαιτούσε ενδελεχή μελέτη των εσωτερικών και διεθνών αντιθέσεων εκείνης της εποχής, των συμφερόντων και ιδεών που επικρατούσαν. Για τους σημερινούς Έλληνες, που επί 90 χρόνια κουβαλούν το μοιρολόι για την πράγματι πιο μεγάλη εθνική καταστροφή, είναι ζήτημα εθνικής αυτογνωσίας να καταλάβουμε πράγματι το πώς και το γιατί. Ο Ελευθέριος Βενιζέλος, πάντοτε ευφυής, γρήγορα κατάλαβε το αδιέξοδο και έσπευσε να απεμπολήσει τις ευθύνες του με τις εκλογές της 1ης Νοεμβρίου 1920, τις οποίες άνετα μπορούσε να αποφύγει.

Το βιβλίο του ακαδημαϊκού Κ. Σβολόπουλου είναι προσεκτικά και περιτεχνα γραμμένο, με αναφορές σε πλούσια βιβλιογραφία. Με πολλά ερωτήματα και αμφισβησίες. Σαν να θέλει να λειάνει τα αιχμηρά σημεία αυτής της τόσο τραγικής υπόθεσης, που αρκετές δεκαετίες μετά βρήκε την επανάληψή της στη μαρτυρική Κύπρο.

Εντεκα χρόνια προσφοράς ομογενειακής εφημερίδας

«Φως», ο τίτλος της ομογενειακής εφημερίδας που εξέδωσαν στα τέλη του 19ου αιώνα (1896) οι αδελφοί Ευσταθιάδη στο Κάιρο. Ήταν καθημερινή. Αποτελέσε και αποτελεί την πηγή ενημέρωσης της ελληνικής παροικίας στην Αίγυπτο και την Ελλάδα, αφού φύλλα φτάνουν εδώ, ταχυδρομικώς αλλά και μέσω Διαδικτύου.

Οι πόλεμοι ή άλλα γεγονότα, αναγκαστικά, διέκοψαν την κυκλοφορία του. Επανεκδόθηκε μεταπολεμικά και διατηρήθηκε ως καθημερινό

έντυπο μέχρι το 1998, χρονιά που πέθανε ο τελευταίος εκδότης της, Σωκράτης Πατέρας. Στη συνέχεια, η εφημερίδα κυκλοφόρησε με την ευθύνη του Χρ. Αργυρίου (πρόεδρου της Ελληνικής Κοινότητας Καΐρου).

Η Ελληνική Κοινότητα Καΐρου (ΕΚΚ) την επανεξέδωσε ως «Νέο Φως», μετατρέποντάς την σε δεκαπενθήμερο φύλλο. Πρώτος διευθυντής της διετέλεσε ο αείμνηστος Γιώργος Ξενουδάκης (σκοτώθηκε στο μοιραίο «Σινούκ» με τον Πατριάρχη Πέτρο, Σε-

πτέμβριος-2004).

Μετά το τραγικό αυτό συμβάν, τη μέριμνα του «Νέου Φωτός» ανέλαβε ο πρόεδρος της ΕΚΚ, Χρ. Καβαλός, με τη βοήθεια του γ.γ. της Κοινότητας, Νίκ. Πολίτη. Χρήη αρχισυντάκτη, από τον Αύγουστο του 2003 μέχρι σήμερα, ασκεί ο Νίκ. Κάτσικας, έχοντας την αρωγή του τεχνικού καλλιτεχνικού διευθυντή, δρος Ατεφ Νάχλα Φέτος, το «Νέο Φως» συμπλήρωσε τα 300 φύλλα κυκλοφορίας του. Με αφορμή το γεγονός, ο υπεύθυνος του Γραφείου Τύπου της πρε-

«Ανθη των εξαίσιων κήπων ενός τόπου άλλου...»
Κ.Π. Καβάφης

σβείας μας στο Κάιρο, Κώστας Γιαννακόδημος και η ηγεσία της εφημερίδας διοργάνωσαν ημερίδα στο Ελληνικό Κέντρο Καΐρου με ομιλητές από την Ελλάδα: τον διευθυντή της εφημερίδας «Απογευματινή», Τίτο Αθανασιάδη, και την υπογράφουσα. Στην εκδήλωση συμμετείχαν ο Πατριάρχης Θεόδω-

ρος, οι πρεσβευτές και οι πρόξενοι Ελλάδας και Κύπρου στο Κάιρο αλλά και εκπρόσωποι της παροικίας.

Ευχή όλων ήταν και είναι η εφημερίδα να συμπληρώσει τα 1.000 φύλλα και να αποτελεί ενεργή πηγή πληροφόρησης για την ιστορική παροικία.

Μ. ΠΙΝ.